

TADŽIKISTAN

TERITORIÁLNA ANALÝZA EKONOMICKÝCH A OBCHODNÝCH PRÍLEŽITOSTÍ

OBSAH

1. Všeobecné a ekonomické informácie	3
2. Obchodovanie s Tadžikistanom a podnikanie v krajine	3
3. Perspektívne regióny pre obchodnú spoluprácu	4
4. Špecifiká zahraničného obchodu	4
5. Perspektívne sektory pre slovenských vývozcov	5
6. Obchodujeme a podnikáme v Tadžikistane	5
7. Užitočné kontakty v Tadžikistane	6

1. VŠEOBECNÉ A EKONOMICKÉ INFORMÁCIE

Hlavné mesto: Dušanbe

Oficiálny jazyk: tadžický, ruský

Štátne zriadenie: prezidentská republika

Obyvateľstvo: 8,2 mil. (2015)

Hustota obyvateľstva: 49,4 os/km² (2011)

HDP nom.: 7,8 mld. USD (2015)

Miera nezamestnanosti (%): 2,3 (jún 2016)

Inflácia (%): 6,0 (júl 2016)

Náboženstvo: islam 90%

Národnostné zloženie: Tadžici – 79,9%, Uzbeki – 15,3%, Rusi – 1,1%

Predvoľba: +992

Mena: tadžický somoni (TJS), 1 TJS = 7,0 EUR

Vznik štátu: 9. 11. 1991

2. OBCHODOVANIE S TADŽIKISTANOM A PODNIKANIE V KRAJINE

VÍZOVÝ REŽIM

Tadžikistan má vízový režim so všetkými štátmi s výnimkou štátov SNŠ v súlade s Dohodou o bezvízovom pohybe občanov štátov-členov SNŠ (okrem Turkménska, s ktorým bol zavedený vízový režim v roku 1999 a Uzbekistanu, od roku 2000)

Tadžikistan trvalo vykazuje jednu z najnižších hodnôt ukazovateľa tvorby HDP na obyvateľa v rámci štátov SNŠ. Hospodárska situácia v tejto krajine bola aj v roku 2015 pomerne nestabilná, napriek tomu, že oficiálna štatistika ukázala tvorbu HDP vo výške 7,8 mld. USD (medziročný nárast 2%), ukazovateľ HDP/osobu dosiahol hodnotu 2,74 tis. USD. Za kladným výsledkom hospodárenia však stojí príliv remitácií zo zahraničia vo výške 4,153 mld. USD. Tieto príjmy plynuli predovšetkým z Ruska, kde bolo k 1.1.2014 oficiálne registrovaných 1,1 mil. Tadžikov k dočasnému pobytu.

Aj keď orná pôda zaberá iba 7% rozlohy štátu, činí podiel poľnohospodárskej výroby na tvorbe HDP približne 20%, obchod 15%, priemysel a energetika 13% a stavebníctvo 102%. Najväčšie problémy v priemyselnej výrobe spôsobuje nedostatok energetických surovín, t. j. najmä zemného plynu v dôsledku zastavenia jeho dodávok z Uzbekistanu v r. 2013 kvôli nezhode týchto štátov v otázke výstavby vodnej elektrárne Rogun (UZ má obavy z nedostatočného prítoku riečnej vody z územia Tadžikistánu pre zavlažovanie vo vegetačnom období). Štát bol preto prinútený v r. 2013 previesť priemyselné podniky s vynaložením vysokých nákladov na spaľovanie uhlia za pomoci úverov a dodávok technologického zariadenia z Číny. Z týchto dôvodov prestalo v r. 2013 v krajine pracovať 113 priemyselných podnikov, t.j. 10,3% z ich celkového počtu. K prerušeniu výroby došlo tiež v najväčších priemyselných podnikoch, dôležitých platcov dane do štátneho rozpočtu.

Na zhoršujúcu sa ekonomickú situáciu Tadžikistanu mal negatívny vplyv aj pokles svetových cien hliníka a bavlny, ako základných exportných komodít. Ich export dosiahol spolu 555,7 mil. USD, čo je o 27,7% menej ako v r. 2012. Problémy sa prehĺbujú tiež v poľnohospodárstve, kde chýba dostatok hnojiva, modernej poľnohospodárskej techniky, ale v dôsledku pracovnej migrácie do zahraničia nastal i nedostatok pracovných síl, čo má za následok trvalé znižovanie produkcie a exportu bavlny.

3. PERSPEKTÍVNE REGIÓNY PRE OBCHODNÚ SPOLUPRÁCU

Tadžikistan zriadil 4 tzv. slobodné ekonomické zóny (Free economic zones – FEZ). Ide o „Soghd“ v Chudžante v regióne Soghd, „Pyanj“ (Pandž) v oblasti Qumsangir, „Danggara“ v oblasti Danghara v regióne Khatlon a „Ishkoshim“ v Gorno-Badakšanskej autonómnej oblasti.

Slobodná ekonomická zóna Sught leží v meste Chudžant na severe krajiny v blízkosti hraníc c Uzbekistanom. Môžu sa v nej registrovať podnikatelia – FO, spoločnosti a organizácie všetkých právnických foriem, rovnako ako pobočky a zahraničné kancelárie firiem.

4. ŠPECIFIKÁ ZAHRANIČNÉHO OBCHODU

Vývoj zahraničného obchodu Tadžikistanu za obdobie 2011-2015

	2011	2012	2013	2014	2015
Vývoz (mln. USD)	1 215,5	1 376,8	1 131,3	906,05	762,4
Dovoz (mln. USD)	4 079,5	3 997,9	4 214,2	5 168,7	3 475,3
Saldo (mln. USD)	-2 864,001	-2 621,1	-3 082,9	-4 262,7	-2 712,9

Najviac zastúpené položky v dovoze do Tadžikistanu v rokoch 2011 – 2015 (mil. USD)

Rok	2011	2012	2013	2014	2015
Spolu	4 079,5	3 998,0	4 214,2	5 168,7	3 475,3
Nerastné palivá, minerálne oleje	390,9	556,3	502,5	528,2	413,0
Kotle, stroje a mech. zariadenia	187,4	255,5	266,2	344,5	318,1
Odevy a odevné doplnky	524,5	309,6	366,5	492,6	245,8
El. stroje, prístroje a zariadenia	168,5	162,6	228,6	252,0	240,4
Obiloviny	109,8	183,4	173,7	197,1	193,9

Najviac zastúpené položky vo vývoze z Tadžikistanu v rokoch 2011-2015 (mil. USD)

Rok	2011	2012	2013	2014	2015
Spolu	1 215,5	1 376,8	1 131,3	906,1	762,4
Hliník a výrobky z neho	587,0	681,2	458,8	246,5	267,2
Kovové rudy	76,3	119,9	94,9	177,2	168,5
Perly, drahokamy, drahé kovy	1,5	59,2	51,9	122,8	142,4
Bavlna	155,7	150,6	120,4	76,9	95,2
Jedlé ovocie	48,0	38,6	40,4	37,5	25,1

5. PERSPEKTÍVNE SEKTORY PRE SLOVENSKÝCH VÝVOZCOV

Tadžikistan má 8. najväčší hydropotenciál na svete, z ktorého využíva len cca 4 %. Jedným z prioritných smerov ekonomického rozvoja je budovanie vodných elektrární/priehrad a výroba elektrickej energie. V Tadžikistane je slabo rozvinutá priemyselná výroba, chýba základná infraštruktúra (stavba tunelov, ciest) a je snaha o podporu rozvoja tradičných odvetví poľnohospodárstva a spracovávania plodín.

Vláda Tadžikistanu pripravuje viacero investičných projektov najmä z oblasti poľnohospodárstva, potravinárstva, turizmu, chemického priemyslu, elektropriemyslu a iných odvetví.

Tadžikistan má záujem o slovenské investície, skúsenosti a inovácie z oblasti nových informačných technológií, energetiky, poľnohospodárstva a farmaceutiky.

Ďalšie perspektívne sektory:

- **Energetika:** vodné elektrárne, prenosné sústavy, distribučné siete (turbíny, motory, čerpadlá, elektrické generátory, časti motorov, transformátory, rozvážače, drôty, káble,...)
- **Poľnohospodárstvo:** živočíšna výroba, spracovanie ovocia a zeleniny, výroba nealko nápojov z miestnych surovín (dobytkov hovädzí, čistiace stroje, kosačky trávy, mliekarenské stroje,...)
- **Spracovanie bavlny a výroba textilu:** stroje na tvarovanie, strihanie textilných materiálov, stroje na prípravu vlákien a spriadanie priadzí
- **Ťažba nerastných surovín:** zemný plyn, ropa
- **Verejná doprava:** dopravná infraštruktúra, dopravné prostriedky (telefónne prístroje, prístroje na vysielanie a prijímanie dát, elektrické prístroje pre riadenie dopravy, motorové vozidlá,...)

6. OBCHODUJEME A PODNIKÁME V TADŽIKISTANE

V Tadžikistane sa dane delia na celoštátne a miestne.

Celoštátne dane:

- Daň z príjmov FO, pri príjme do 100 somoni predstavuje sadza dane 8%, pri príjmoch nad 100 somoni 13%
- Daň zo zisku PO má sadzbu 25% bez ohľadu na to, či ide o miestnu či zahraničnú PO, z tejto dane sú potom rôzne úľavy

- DPH. Všetky spoločnosti bez ohľadu na vlastníka či formu vlastníctva odvádzajú daň z pridanej hodnoty vo výške 20% rovnako ako v roku 2004
- Spotrebná daň
- Sociálne odvody (zdravotné a sociálne poistenie), 25% odvádza zamestnávateľ, zamestnanec nič, individuálni podnikatelia – fyzické osoby odvádzajú 20%
- Daň z pôdy, od 180 do 500 somoni za jeden hektár
- Daň z využívania ložísk nerastného bohatstva, pri drahých kovoch činí 9%
- Daň z nehnuteľností od 10 do 20 násobku dane z pôdy, na ktorej nehnuteľnosť stojí
- Daň z vlastníctva motorových vozidiel od 2% do 11%
- Cestná daň, 2% z nákladov na dopravu
- Zjednodušená daň pre drobných podnikateľov 4%
- Daň z predaja bavlny a hliníka, 10% resp. 3%
- Claá a ďalšie colné poplatky, stanovuje ich vláda
- Štátne colné poplatky, stanovuje ich vláda

Miestne dane:

- Daň z maloobchodného predaja, 3%
- Daň z nehnuteľností FO, do 1%
- Daň k udržiavaniu verejnej hromadnej dopravy (platia všetci, ktorí platia sociálny odvod do 2%

Spotrebná daň sa uplatňuje pri nasladujúcich druhov tovaru:

- Alkoholické nápoje
- Tabak a tabakové výrobky
- Pohonné a mazacie hmoty a analogické materiály
- Automobilové pneumatiky
- Osobné automobily
- Topná nafta
- Výrobky zo zlata
- Fyzické osoby vyrábajúce alkoholické nápoje v rozsahu povolenom vládou TR pre vlastnú potrebu
- Dovozy 1 l alkoholických nápojov a 200 ks cigariet FO pre vlastnú potrebu, pri vjazde na územie TR na automobile obsah nádrže
- Tovar pravášaný cez územie TR tranzitom
- Dočasný dovoz tovaru na územie TR
- Tovar na reexport
- Tovar humanitárnej pomoci okrem alkoholu a cigariet

7. UŽITOČNÉ KONTAKTY V TADŽIKISTANE

www.tpp.tj, chamber@tpp.tj – obchodná komora TJ

www.mfa.tj – ministerstvo zahraničných vecí TJ

Veľvyslanectvo Slovenskej republiky v Taškente
ul. Kíčík Bešjogoč 38, 100070 Taškent, Uzbekistan
Tel.: +998 71 120 68 52, +998 71 255 55 65
Fax: +998 71 120 68 51
Email: emb.tashkent@mzv.sk